

Elvin İsmayıl oğlu Cəfərov

Bakı Avrasiya Universiteti

magistrant

elvin.cfrov.97@mail.ru

TURİZMİN İNKİŞAF ETMİŞ ƏSAS ÖLKƏLƏRİ

Açar sözlər: turizm, turizm potensialı, turizmin inkişaf istiqamətləri, ölkələr, şəhərlər

Main countries of developed tourism

Summary

In recent years, tourism, which is of great importance as an area of world economic activity, serves the interests of people and society as a whole and has become a major source of income at both the micro and macroeconomic levels. This sector is one of the most important sources of income for the treasury of any state. In many countries, tourism accounts for one-fifth to one-half of GDP. Now tourism is one of the main factors creating additional jobs not only in the leading countries of the world, but also in Azerbaijan.

Key words: tourism, tourism potential, tourism development directions, countries, cities

Giriş

Bu gün dünya iqtisadiyyatının ən gəlirli və sürətlə inkişaf edən sahələrindən biri turizmdir. Təsadüfi deyil ki, tükənməyən gəlir mənbəyini itirməmək üçün dünya ölkələri bir-birilə rəqabətdədir və daha çox turist cəlb etməyə çalışırlar. Turizmin inkişafı yalnız bir sektoru deyil, bütövlükdə bütün sahələri əhatə edir. Bu, yeni iş yerlərinin yaradılması və daha çox sayda insanların işlə təmin olunması deməkdir.

Təhlillər

Ən çox turist gələn ölkələrə aşağıdakıları qeyd edə bilərik.

Fransa - ildə 83,7 milyon ziyarətçi. İnsanların əksəriyyəti yerli ləzzət və xüsusi atmosferi ilə diqqəti cəlb edir, bundan əlavə Fransa incə mətbəxi və şərabları ilə məşhurdur. Paris Eyfel qülləsi sayəsində dünyanın ən çox ziyarət edilən şəhərlərindən biridir. Parisdən əlavə insanlar Lyon, Strasburq və digər şəhərlərə səyahət edirlər. Fransa möhtəşəm xizək kurortları, alp dağları, çimərlikləri, mənzərəli fransız kəndləri, gözəl bağları və parkları və digərləri ilə məşhurdur. Deyəsən, bu sualın cavabını hamımız bilir. Ölkələri səyahət üçün maraqlı adlandırdığımız "turist" sözü. Ancaq biz hər zaman bu "maraqlılıq" kiminsə ölkəyə marağının ola biləcəyini düşünmədən, amma kimsə cəlbəedici bir şey görməyəcəyini düşünmədən qiymətləndiririk. Məsələn, istənilən Rusiya vətəndaşı dərhal Türkiyə və Misir turizm ölkələrinə zəng vuracaq. Rusların bura Qırmızı və Aralıq dənizlərinin çimərliklərinə gəldiklərini hamı bilir. Antalya və hər kəs bilir. Ancaq şəhər sakinlərindən soruşsan, hamı bu ölkəni turist kimi tanımaz. Bununla birlikdə, Vyanaya Avstriyanın özündə yaşadıklarından daha çox insan baxmaq üçün gəlir. Və ya başqa bir parlaq nümunə - Hər il buraya Misirdən iki dəfə çox xarici turist gəlir. Çoxları görmək istəyir və. Rusiyadakı adi bir laymanı soruşsanız, hər kəs Çini turizm ölkəsi adlandırmaz. Həmyerlilərimiz bu ölkəni ucuz smartfonlar və nəhəng həddən artıq populyasiya ilə əlaqələndirirlər.

ABŞ - ildə 74,8 milyon ziyarətçi. ABŞ-ın nəhəng ölkəsi həm yeni başlayanları, həm də təcrübəli səyahətçiləri təəccübləndirə bilər. New York, Los Angeles və Las Vegas kimi şəhərlərdə turist axını il boyu dayanmır. Amerika Birləşmiş Ştatlarının təbii turistik yerlərindən: Grand Canyon, Yellowstone Milli Parkı, Alyaskanın gözəl mənzərəsi, Havay çimərlikləri və daha çox. ABŞ-ın 29 ştatında turizm xəzinəyə böyük pul gətirən əsas sənayedir. ABŞ-da ən çox turist axını Meksika, Kanada, İngiltərədən gəlir. Statistika görə, 2025-ci ilə qədər ABŞ 2,5 trilyon qazanacaq. ABŞ dolları turizmə.

İspaniya - ildə 65.0 milyon ziyarətçi. Turizm İspaniyanın əsas sənayesidir. Turizmin payı ölkənin ÜDM-nin 11%-ni təşkil edir. İnsanlar İspaniyaya Barselonaya və Madridə, Aralıq dənizinin kurortlarına, Karnavallar və Ensierroda iştirak etmək üçün (buğardan, inəkdən və ya buzovlardan qaçmaqdan ibarət olan İspaniyanın milli adət-ənənəsi) iştirak etmək üçün gedirlər. 15 milli park təbiət həvəskarlarını cəlb edir. İspaniya xizək kurortları ilə də məşhurdur. 13 İspaniya şəhəri UNESCO-nun Dünya İrsi Saytlarıdır və dünyanın hər yerindən turist cəlb edir (6.,s.12).

Çin - ildə 55,6 milyon ziyarətçi. Böyük Çin Divarı, Çinin Müqəddəs Dağları, Şaolin Manastırı, Huangoshu Şəlaləsi, Qadağan edilmiş Şəhər, Uç Darvazalı Elektrik Stansiyası və bir çox digər attraksionlar Çini dünyanın ən məşhur turizm yerlərindən birinə çevirir. Ümumdünya Ticarət Təşkilatının məlumatına görə, 2020-ci ilə qədər Çin iştirak nisbətində görə dünya ölkələri arasında dünyada birinci yeri tutacaq.

İtaliya - ildə 48,6 milyon ziyarətçi .İtaliyaya səfər etmək bir çox insanın arzusudur. 50 UNESCO Dünya İrsi Saytları, saysız-hesabsız mədəni əsərlər, Roma İmperiyası və İntibah dövrü, Aralıq dənizi sahilləri və daha çox şey! İtaliya haqlı olaraq iştirak 5-ci yeri tutur.İtaliyada ən çox ziyarət edilən şəhərlər: Roma, Venesiya, Florensiya, Milan. İldə 48,6 milyon turist ölkənin kassasına böyük vəsait gətirir.

Türkiyə - ildə 39,8 milyon ziyarətçi .Türkiyə iştirak nisbətində görə 6-cı yerdədir. Bu ölkə zəngin mədəni irsi və etnik müxtəlifliyi ilə tanınır. Türkiyənin çox sayda tarixi, mədəni və arxeoloji məkanı var və bununla yanaşı Aralıq dənizi və Egey dənizlərinin sahillərində cazibədar dəniz kurortları var. İstanbul, Türkiyənin ən çox ziyarət edilən şəhəridir. 2015-ci ildə Türkiyədəki turizm sənayesi terror qruplaşmalarının hərəkətləri ilə əlaqədar bir sıra qəzalar səbəbindən itki verdi. Türkiyə ümumi turist axınının üçdə birini itirdi (7.,s.33).

Almaniya - ildə 33.0 milyon ziyarətçi. Almaniya dünyanın ən təhlükəsiz turizm ölkələrindən biri hesab olunur. Almaniya həm öz vətəndaşları, həm də xaricilər üçün turizmi inkişaf etdirdi. Statistikaya görə, Almanların 30% -i ölkə daxilində dincəlməyə üstünlük verir.Almaniyada turizm sektorunda 2 milyon insan çalışır və ölkənin ÜDM-də turizmin payı 4,5% -dir. Almaniyanın mədəni turizm mərkəzləri Berlin, Münhen və Hamburqdur, eyni zamanda ölkənin ən çox ziyarət edilən şəhərləridir. Almaniyaadakı təbii turistik yerlərdən ən məşhurları: Sakson İsveçrə Milli Parkı, Ön Pomeranian Lagoon Milli Parkı, Jasmund Milli Parkı. Bu parkları hər il milyonlarla turist ziyarət edir.

Böyük Britaniya - ildə 32,6 milyon ziyarətçi. Turizm biznesi hər il dövlət xəzinəsinə 17.2 milyard dollar gəlir gətirir.Britaniya turistlərinin əksəriyyəti ABŞ və Kanadadan İngiltərəyə gələn ikinci ən böyük turist qrupu olan avropalılardır. London Birləşmiş Krallıqda ən çox ziyarət edilən şəhərdir və Tower ən çox ziyarət edilən yerdir (4.,s.64).

Rusiya - ildə 29,8 milyon ziyarətçi .Son illərdə Rusiya dünyanın ən çox ziyarət edilən 10 ölkəsindən biridir, yalnız İngiltərədən bir qədər aşağı. Rusiyada YUNESKO-nun Dünya İrsi Saytları olan 26 obyekt var. Baykal gölü, Kamçatka vulkanları və geyserləri, Qara dəniz sahilləri, Altayın qarlı dağları ziyarət etmək üçün minlərlə məşhur yerlərdən yalnız bir neçəsidir (240. Rusiya təkcə təbii yerlərlə deyil, həm də mədəni məkanlarla zəngindir. Əsas mədəniyyət mərkəzləri - Moskva, Sankt-Peterburq, Novosibirsk, Novqorod, Kazan və başqaları çoxsaylı kilsə, muzey, tarixi binalar, teatrlar, saraylar, müdafiə quruluşları və zəngin çoxəsrlik tarixi olan digər obyektləri ilə məşhurdurlar. Rusiyanın ziyarət edəcəyi bir ölkə kimi populyarlığı hər il artır. Rusiya Federasiyasında bir milyona yaxın insan turizm sektorunda çalışır.

Meksika - ildə 29,1 milyon ziyarətçi. Meksika dünyanın ən çox ziyarət edilən ölkələri sıralamasında 10-cu yerdədir. Amerika qitəsinin ölkələri sıralamasında Meksika, Kanadadan da qabaqda ABŞ-dan sonra ikinci yərə çıxdı! Meksikada bir il ərzində bütün Karib dənizindəki ziyarətçilərdən daha çox ziyarətçi var (ildə 22,8 milyon adam). Meksikada ən çox ziyarət edilən bölgə Yucatan yarımadasıdır. İnsanlar buraya möhtəşəm çimərliklər, Mayya hindularının qədim xarabalıqları, sulu tropik meşələr və səs-küylü gecə klubları üçün gəlirlər (1.,s.55).

2019-cu ildə ən çox turist gələn şəhərlər.

1. Bangkok, Tayland. Çox insanı təəccübləndirə bilər; lakin Taylandın paytaxtı Bangkok, ən çox ziyarət edilən şəhərlər siyahısında birinci sırada. Məbədləri, axşam bazarı, canlı gecə həyatı və mədəni yerləri ilə diqqəti cəlb edən 2019-cu ildə 22,78 milyon insan Bangkoku ziyarət etdi. Bangkoku araşdırmaq istəyirsinizsə, siyahıda 14-cü olan Phuket'i və marşrutunuzda 15-ci olan Pattayayı daxil etməyinizi məsləhət görürük. Bu vaxt, uçuşları birləşdirərək Bangkoka gedə biləcəyinizi və hətta bu marşrutun daha sərfəli ola biləcəyini unutmayaq. Uçuşların birləşdirilməsinə dair təəccübləndiyinizi məqaləmizdə tapa bilərsiniz (5., s.56).

2. Paris, Fransa. Romantikadan danışanda ağılınıza gələn şəhərlərdən biri olan Paris 19.1 milyon turistlə ikinci yerdədir. Eyfel Qülləsi və Luvr Muzeyi kimi ikonik tikililərin yerləşdiyi Parisin ölkəmizə yaxınlığını nəzərə alsaq, getməməyimiz üçün heç bir səbəb yoxdur.

3. London, Birləşmiş Krallıq. Düşünürük ki, İngiltərənin dünyanın ən çox turist cəlb edən ölkələr siyahısında olduğunu təxmin etdiniz. İngiltərədə ən çox ziyarət edilən şəhər, əlbəttə ki, ölkənin paytaxtı London və 2019-cu ildə 19,9 milyon turistin ziyarət etdiyi şəhərdir. Ümumiyyətlə buludlu bir səma ilə təsəvvür olunsa da, tarixlə ələ verən London küçələri, məkanları və muzeyləri sayəsində tətillinizi isti bir duyğu ilə keçirə bilərsiniz.

4. Dubay, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri. Şəhranın ortasında tikilmiş ən maraqlı şəhərlərdən biri. Dünyanın ən hündür quruluşu olan Burj Khalifa-ya ev sahibliyi edən Palm Jumeirah adlı əlamətdar süni adaları olan bir alış-veriş cənnəti olan Dubaydakı tema parkları da olduqca diqqətəlayiqdir; 2019-cu ildə Dubaya 15.93 milyon insan səfər edib.

5. Sinapur. Şəhər əyalətlərindən biri olmasına baxmayaraq, dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrindən biri sayılan Sinqapur, çox planlı şəkildə qurulmuş bir ölkədir. Botanika bağları, tema parkları və açıq hava muzeyinə bənzəyən məkanları ilə dünyanın ən çox ziyarət edilən ölkələrindən biri olan Sinqapur ailənlə birlikdə gəzə biləcəyiniz bir yerdir. 2019-cu ildə Sinqapuru ziyarət edən turist sayı 14,67 milyon nəfərdir (5., s.37).

6. Kuala Lumpur, Malayziya. 2019-cu ildə 13,79 milyon turistin ziyarət etdiyi Malayziyanın paytaxtı Kuala Lumpurda həm müasir, həm də ənənəvi tətilin dadını çıxara bilərsiniz. 2004-cü ildə Burj Khalifa tikilənə qədər dünyanın ən yüksək quruluşu olan Petronas Twin Towers, əsrlər əvvəl inşa edilmiş və dünyanın ən böyük mağara məbədi olma xüsusiyyəti ilə diqqət çəkən Batu Mağaraları ... mükəmməl bir tətil edəcək. Səfərinizə Penang Adası kimi marşrutlar da əlavə edərək dəniz tətilini edə bilərsiniz (4.,s.12).

7. New York, Amerika Birləşmiş Ştatları .Rəngli küçələr, parlaq küçələr, hər tərzə xitab edə biləcək yerlər ... Heç kimə sirr deyil ki, Nyu-York bir çox insanın xəyal etdiyi bir yerdir. New Yorkda sizi müasir, təəccüblü və eyni dərəcədə unudulmaz bir tətil gözləyir. 2019-cu ildə yaşanan 13,6 milyon turist kimi.

8. İstanbul, Türkiyə. Tarix boyu fərqli mədəniyyətlərə ev sahibliyi edən, atılan hər addımla sizi tamamilə fərqli bir tarixi dövrlə bir araya gətirən bir şəhərdən bəhs edirik: İstanbul Türkiyənin ən cəlbedici turizm şəhərlərindən biri olmaq üçün əlbəttə ki təəccüblənmək lazımdır. 2019-cu ildə dünyanın ən çox ziyarət edilən şəhərləri arasında 8. sırada iştirak edən İstanbulu ziyarət edən turist sayı 13.4 milyondur. (2.,s.44).

9. Tokio, Yaponiya. Yaponiyanın paytaxtı Tokio həm inkişaf etmiş bir şəhər olduğu üçün həm də fərqli bir mədəniyyətə şahid olmaq imkanı verdiyi üçün seçilir. Bu vaxt yaz aylarında Yaponiyada möhtəşəm təbii mənzərələrlə görüşə biləcəyinizi də qeyd edək. Mart-aprel ayları "Sakura vaxtı" olaraq keçir və bu dövrdə albalı çiçəkləri çiçək açır və dinc bir tətilə kömək edir. 2019-cu ildə Tokioya gedən turist sayı 12.93 milyon nəfərdir (3.,s.51).

10. Antalya, Türkiyə .Türkiyə turizm baxımından çox zəngin bir ölkədir. Tarix, təbiət, qış turizmi, dəniz qumu-günəş. Ölkə fəslə uyğun olaraq tətil axtaran hər kəsə təklif edə bilər. Yay turizmində Antalya təkcə bizim üçün deyil, dünyanın bir çox insanı üçün ağla gələn variantlardan biridir. Əlbətdə ki, Antalyanın bir çox tarixi nöqtəsi və möhtəşəm çimərlikləri sayəsində sizi bir zaman səyahətinə çıxara biləcəyini qeyd etmək lazımdır. Antalyanın seyrini yaşayan turist sayı 2019-cu ildə 12,41 milyon olub (2.,s.36).

Nəticə

Nəticə olaraq onu qeyd edə bilərik ki, ölkələrin iqtisadi gücü onların turizmi ilə birbaşa əlaqədardır.

Turizmi nə qədər güclü olsa bir o qədər ölkənin həm maddi ,həm də mənəvi baxımından əlaqələri geniş olar.Yuxarıda qeyd etdiyimiz məqaləmizdə dünyanın ən çox turist gedilən, ən inkişaf etmiş regionlarının adlarını, onların inkişaf etmiş sahələrini qeyd etmişik.Turistlərin gəlmə baxımından götursək biz görə bilərik ki, bir il ərzində ən çox turist qəbul edən ölkələr, əsasən avropa ölkələri və daha çox dəniz kənarı ölkələrdir.

Qış turizmi ilə bağlı turistlərin səfər etdiyi ölkələr isə əsasən Şimali Avropa dövlətləridir. Bunlara Skandinaviya ölkələrini qeyd edə bilərik.

Ədəbiyyat

1. Ali, M.A.A. and Alshawi, S. (2004) A Cultural Approach to Study Customer Relationship Management (CRM) Systems, Brunel University Research Archive (BURA)
2. Almotairi M. (2009) 'A framework for successful CRM implementation', EMCIS 2009: Proceedings of European and Mediterranean Conference on Information Systems, Izmir, Turkey, pp.1–14.
3. Barnes J.G. (2001), Secrets of Customer Relationship Management: It's All About How You Make Them Feel, McGraw-Hill, New York.
4. Buttle (2004),Customer relationship management: concepts and tools, January 2006 Edition: reprinted, Publisher: Elsevier Verlag, Project: Customer relationship management CRM
5. Buhalis, Dimitrios and Licata, C. The future of e-Tourism intermediaries. Tourism Management, 23.3 (2002): 207-220. Guildford: University of Surrey.
6. BUHALIS D. (1998). Strategic Use of Information Technologies in the Tourism Industry. Tourism Management 19(3): 409-423.
7. Buhalis Dimitrios and O'Connor, Peter. Information Communication Technology Revolutionizing Tourism. Tourism Recreation Research, 30.3 (2005): 7-16, Guildford: University of Surrey.

Rəyçi: prof. R.Həsənlı

Göndərilib: 17.04.2021

Qəbul edilib: 18.04.2021